

Лише завдяки фокусуванню українських світоглядних традицій на площину загальнолюдських ідеалів світової культури можливе знаходження "архімедової точки" духовного в людині й українському суспільстві. Саме духовність виступає головною умовою подолання кризових явищ у культуротворчості, дає можливість повернути людину до співпереживання та співтворчості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодрийяр Ж. Порядок симулякрів // Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Ж. Бодрийяр. - М. : Добросвет, 2000. - С. 115-167.
2. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла / Ж. Бодрийяр ; [пер. Л. Любарской, Е. Марковской]. - М. : Добросвет, 2000. - 257 с.
3. Бодрийяр Ж. Функциональное отклонение: гаджет // Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр ; [пер. с франц. и сопр. ст. С. Зенкина]. - М. : Рудомино, 2001. - С. 124-126.
4. Делёз Ж. Ризома / Ж. Делёз, Ф. Гваттари [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://tfk1.narod.ru/rizoma.htm>.
5. Куцепал С. Поняття "хаос" у постмодерній філософії / С.

Куцепал // Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки. - Львів, 2005. - Вип. 8. - С. 93-100.

6. Куцепал С. В. Онтологія в сучасній французькій філософії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософ. наук : спец. 09.00.05 "Історія філософії" / С. В. Куцепал. - К., 2005. - 22 с.

7. Леонтьева В. Н. Культуротворческий процесс: основания и начала / В. Н. Леонтьева. - Харьков : Консум, 2003. - 216 с.

8. Лук'янець В. С. Фундаментальна наука і науковий світогляд у перспективі XXI сторіччя / В. С. Лук'янець // Філософська думка. - 2006. - № 3. - С. 3-25.

9. Маньковская Н. Б. Делёз Жиль / Н. Б. Маньковская // Культурология. XX век : энциклопедия : в 2 т. - СПб. : Университетская книга ; ООО Алетея, 1998. - Т. 1. - 447 с.

10. Рубанець О. М. Біологічні основи буття у світлі сучасних наукових досліджень / О. М. Рубанець // Людина в лабіринті перспектив / А. В. Толстоухов, О. Є. Петрова, О. М. Рубанець та ін. - К. : Видавець ПАРАПАН, 2004. - С. 45-70.

11. Тимоті С. Мерфі. Ризома / С. Тимоті // Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста, В. Тейлора ; [пер. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. пер. О. Шевченко]. - К. : Основи, 2003. - С. 361-362.

V. Fed'

RIZOMA AND SIMULACRUM IS IN MODERN CULTURAL CREATIVITY PROCESSES

The author supports the idea according to which the concepts of rizoma (Deleuze and Guattari) and simulacrum (Baudrillard) have methodological value for processing modern culture creativity processes. Rizoma and simulacrum reveal the new features of culture - creating processes such as decentralization, simulation and so on. The author sums up those humanistic values play an important role in getting over spiritual crisis.

Key word: rizoma, simulacrum, culture - creating process, sign, code, model, hyperreality.

© В. Федь

Надійшла до редакції 27.05.2011

УДК 316.3

СУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ**ОЛЕКСАНДР ШИБКО,**кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальних наук та психології
Маріупольського інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом

У статті історія цивілізації досліджена як історія розвитку форм соціальної відповідальності. На основі відповідального підходу запропонований девіз української національної ідеї: "Ми відповідальні за свою свободу, єдність і соціальний прогрес".

Ключові слова: свобода, соціальна відповідальність, соціальний принцип, українська національна ідея.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Проблемою національної ідеї переймалися у свій час видатні діячі української культури Т. Шевченко, М. Максимович, П. Куліш, М. Костомаров, М. Драгоманов, О. Потебня, І. Франко, Д. Донцов, М. Грушевський. І сьогодні проблема української національної ідеї вельми актуальна, про що свідчать численні публікації українських учених.

У розробку тих чи інших аспектів цієї проблеми свій внесок зробили Ю. Бадзь, Ю. Бендар, Б. Гаєвський,

М. Головатий, Л. Голоवेशко, О. Забужко, Ю. Іллєнко, Г. Касьянов, П. Кононенко, Р. Марченко, В. Шевчук, Ю. Шилов, Г. Щокін, І. Пасько, Я. Пасько.

М. Головатий стверджує, що "національна ідея не може бути сталою, незмінною в сенсі не тільки її реального визначення, а й духовного вияву" [2, с. 443]. Дійсно, будь-яка нація в просторово-часовому вимірі проходить певні етапи свого розвитку, тому *a priori* не можуть бути сталими та незмінними її ідеї. Але, очевидно, національна ідея є сталою, незмінною протя-

№ 4 (111) травень-червень 2011 р.

гом тривалого часу. Так, загальновідомим фактом є двохсотлітнє існування девізу французької національної ідеї "Свобода. Рівність. Братерство".

Проблема дефініції української національної ідеї полягає насамперед у тому, що вона повинна відобразити минуле, сучасне і майбутнє нації в діалектичній єдності своїх форм буття. Існуючі методологічні підходи до виявлення сутності соціального буття Д. Белла, З. Бжезинського, М. Вебера, Е. Дюркгейма, Т. Кана, К. Маркса, П. Сорокіна, А. Тойнбі, А. Тоффлера, О. Шпенглера та інших видатних учених не змогли відповісти на головне питання соціології: "Що є всезагальною суттєвою ознакою соціальних явищ, яка виступає усезагальним соціальним принципом самоорганізації суспільства?".

Усезагальна суттєва ознака суспільних явищ має свою специфіку: вона повинна бути атрибутом людини й у той же час знаходитися зовні людини (представник роди *Homo sapiens*, що був відчужений від соціуму в ранньому дитинстві, ніколи не стає людиною). Ця ознака повинна виступати всезагальним інтегративним принципом, що об'єднує всі соціальні явища в конкретно-історичну цілісність (тотальність).

Мета цієї статті - аналіз сутності національної ідеї в контексті соціальної відповідальності.

Виклад основного матеріалу.

Соціальна відповідальність в історії цивілізації

Суспільне буття людей, зв'язки й відносини, у які вони з необхідністю вступають для задоволення потреб суспільного виробництва й одночасно індивідуальних потреб, створюють умови взаємної залежності. Діяльність кожного індивіда набуває соціальної значущості, тобто значущості не лише для певного індивіда, але й для інших суб'єктів діяльності - окремих людей, соціальних груп, усього суспільства. Люди повинні передбачати наслідки своєї діяльності й регулювати свою поведінку не тільки на основі своїх потреб та інтересів, але й на основі вимог суспільства, тому в людини об'єктивно виникає відповідальність за свою поведінку й діяльність. Соціальна відповідальність постає діалектичною єдністю протилежностей - свободи і необхідності, мірою свободи й мірою необхідності, вимогам якої повинні підпорядковуватися всі суб'єкти суспільних відносин як вимогам історичної необхідності, вимогам-законам (міра є закон). Соціальна відповідальність, маючи в структурі необхідність і свободу в їх взаємозв'язку, виступає засобом (умовою) вирішення суперечностей між вимогами історичної необхідності (інтересами прогресивного розвитку суспільства) та вільною діяльністю людей.

Соціальна відповідальність як універсальна [5, с. 25], усезагальна форма зв'язку та взаємозалежності особистості та суспільства виникає зі становленням соціуму і являє собою необхідну умову його існування як виокремлена цілісна частина матеріальної дійсності. У ранній період процес об'єднання людей мав ще далеко не усвідомлений характер. Лише з розвитком свідомості, обумовленим трудовою діяльністю, досягненням здатності виділяти себе із природи, а пізніше й суспільства, усвідомленням свого "Я", тобто зі становленням особистості як такої, індивіди почали свідомо підпорядковувати свої інтереси й діяльність вимогам соціального цілого.

Розподіл праці, виникнення приватної власності й класів, народностей і націй ускладнили структуру суспільних зв'язків, що обумовило появу таких форм відповідальності, як політична та правова на додаток до форм (екологічної, економічної, моральної, естетичної та релігійної), які існували раніше. У доіндустріальних

та індустріальних суспільствах відбувається процес розширення відповідальних зв'язків між індивідами, соціальними групами, класами, народностями й націями в масштабах усього людства, чому особливо сприяло утворення світового капіталістичного ринку. Соціальна відповідальність набирає не тільки історичної форми етнічної та національної відповідальності, але й форми відповідальності перед своїм класом. Відповідальні зв'язки з необхідністю перерозподіляються в бік обмеження прав і свобод неможливих класів, створюючи умови, що забезпечують панування класів-власників і збереження цілісності соціальної системи.

У державах, що входять у постіндустріальну стадію розвитку, відбуваються процеси, які обумовлюють якісне оновлення відповідальних зв'язків у всіх сферах суспільства. Соціальна відповідальність, яка виражає історичну необхідність, потреби та інтереси всіх соціальних груп, знайшла практичну реалізацію у створенні демократичних інститутів влади. Фактично відбувається перехід національно-класової відповідальності в загальнонаціональну. Демократичне суспільство надає соціальним групам та індивідам усе більші права і свободи у всіх сферах незалежно від походження, соціального та майнового стану, расової та національної приналежності, статі, освіти тощо та накладає на них адекватну відповідальність у формі обов'язків перед суспільством. У відносинах суспільства й соціальних груп, суспільства та індивіда відповідальні зв'язки все більше проявляють себе як взаємовідповідальність суспільства за соціальні групи та індивідів, індивідів і соціальних груп за суспільство, причому в субординації цих зв'язків відповідальності індивіди й соціальні групи (як компоненти системи) зобов'язані погоджувати свою діяльність із вимогами суспільства.

Сучасна епоха ввібрала в себе всі форми відповідальних зв'язків, які у своїй сукупності призводять до розширення та поглиблення інтегративних процесів, що створюють цілісний та взаємозалежний світ, у якому національно-класові пріоритети починають поступатися загальнолюдським цінностям. Проблема виживання людства нагально потребує створення системи загальнолюдської відповідальності за долю цивілізації.

Відповідальний підхід у соціології дозволяє розглянути історію людства як історію розвитку форм відповідальності.

Перша форма - колективна відповідальність у первісному суспільстві, що мала зародковий, примітивний характер і була наслідком потреби людей у самозбереженні як родової сутності. Колективна відповідальність породжує сім'ю, рід, клан, плем'я.

Друга форма - етнічно-класова відповідальність у доіндустріальних суспільствах, у період розподілу праці, виникнення й розвитку приватної власності та держави. Етнічно-класова відповідальність породжує таку форму організації суспільства, як народність.

Третя форма - національно-класова відповідальність в індустріальних суспільствах.

Характеризується розширенням відповідальних зв'язків, чому сприяло створення світового капіталістичного ринку. Породжує нову форму організації суспільства - націю.

Четверта форма - загальнонаціональна відповідальність в умовах постіндустріального суспільства, яка вдосконалюється на власній основі та набуває всезагального характеру взаємовідповідальності всіх суб'єктів діяльності в масштабах суспільства. Створюється в інтересах збереження цілісності соціальної системи та забезпечення умов для прогресивного розвитку всього суспільства та кожної людини.

П'ята форма - загальнолюдська відповідальність в умовах подальшого розвитку цивілізації.

Як усезагальний фактор соціальної самоорганізації відповідальні зв'язки та залежності утворюють структуру суспільства по вертикалі (суспільство - соціальна спільність - особистість) і по горизонталі (екологія, економіка, політика, право, мораль, естетика, релігія).

Соціальна відповідальність - форма взаємозв'язку, яка об'єднує, інтегрує суспільні процеси в єдину, цілісну (тотальну) систему, що дозволяє визначити її як усезагальну суттєву ознаку соціальних явищ, як тотальний соціальний інтегратор, усезагальний соціальний принцип. Принцип соціальної відповідальності, підсистемні (екологічні, економічні, політичні та ін.) принципи, закони й норми являють собою діалектичну єдність усезагального, особливого та одиничного, яка відображає різні сторони та форми прояву соціальної відповідальності в усіх сферах життєдіяльності суспільства, спільноти, особистості [6, с. 118].

На основі відповідального підходу є можливість дати визначення соціального закону: "Соціальний закон є філософсько-соціологічною категорією, що відображає сутнісні, сталі, загальні, необхідні й повторювані відповідальні зв'язки та взаємозалежності суб'єктів суспільних відносин, які обумовлюють їх поведінку й діяльність згідно з інтересами збереження цілісності соціальної системи та створення умов для її прогресивного розвитку".

Українська національна ідея як соціальна відповідальність.

Український народ пройшов тривалий шлях розвитку форм соціальної відповідальності: від колективної (первісний устрій) до етнічно-класової (Київська Русь) і національно-класової (XIX - початок XXI ст.). Упродовж останнього тисячоліття українському народу довелося пережити трагічні сторінки своєї історії (монголо-татарську навалу, польсько-литовське, австро-угорське, російське панування, втрата власної державності в XIV, XVIII та XX століттях). Народ не корився гнобленню, він об'єднував свої соціальні сили, підіймався на боротьбу за свою свободу і незалежність, за право створення й розбудови національної суверенної держави [Див.: 3 і 4].

З "Акту проголошення незалежності України" від 24 серпня 1991 року (1427-12) розпочалася новітня історія українського народу. Головним завданням суспільства Конституція України визначила розбудову суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави [1, с. 3]. Засобом (умовою) досягнення всіх соціальних цілей є соціальна відповідальність як усезагальний фактор самоорганізації суспільства [6, с. 119], тому об'єктивно постала проблема створення цілісної системи соціальної відповідальності, здатної перетворити посттоталітарний соціум на сучасне постіндустріальне демократичне суспільство.

Сотні років гноблення з боку північних і західних держав не могли не позначитися на свідомості українців, але особливо деформуючу роль у свідомості людей відіграла тоталітарна держава XX століття - СРСР, у якій пропагувалися ідеї всенародної власності на засоби виробництва, злиття всіх націй у єдину спільність - радянський народ.

У СРСР власністю, насамперед, на засоби виробництва володів і розпоряджався партапарат, тому це була групова, приватна форма власності, а не суспільна, на чому продовжують наполягати прибічники соціалізму. Навіть із точки зору здорового глузду неймовірним виглядає твердження про суспільну власність там, де народ відчужений від засобів вироб-

ництва, позбавлений права приймати рішення з питань володіння, розпорядження й користування власністю. Відчуження людини від власності призвело до деформації економічної, політичної, правової, моральної та інших сфер суспільства. Руйнівним наслідком цього відчуження стала втрата людьми таких якостей особистості як активність, заповзятливість, творче ставлення до справи, спроможність самостійно мислити й приймати відповідальні рішення.

"Усенародна держава" виявилася тоталітарною державою, у якій беззастережно панувала партійна номенклатура. Вона підім'яла під себе всі структури суспільства, включаючи ради народних депутатів, тому, на нашу думку, радянська влада стала тим камуфляжем, за допомогою якого партійна бюрократія безкарно виконувала свої злочинні наміри проти власного народу. Партапарат став тим стрижнем, на якому засновувалися всі соціальні інститути суспільства. Групові, приватні інтереси червоної бюрократії подавалися в ідеологічній упаковці "усенародних інтересів". Безнаціональний радянський народ за допомогою репресивних методів позбавлявся рідної мови, звичаїв, традицій, релігії, національної культури в цілому. Україна не була винятком цієї антигуманної практики соціалізму.

У соціальній практиці денационалізація народу відбувається через денационалізацію особистості. Відлучення особистості від рідної мови, народних звичаїв і традицій призводить до відчуження національного підсвідомого. У психіці кожної людини є глибинні структури, що зберігають колективне підсвідоме - архетипи, які містять у собі культурний досвід минулих поколінь (К. Юнг). Кожний народ має свої архетипи, які визначають особливості світогляду, поведінки та діяльності індивідів. Таким чином, денационалізація призводить до руйнації культуротворчого процесу, до кризи людини і культури, нищить духовні основи суспільства. Денационалізація окремого народу для світової культури означає втрату однієї з форм загальнолюдської культурної спадщини, тому що не існує культури світової без конкретних національних культур.

Марксистська філософія стверджує, що суспільне буття визначає суспільну свідомість.

Грунтовний аналіз дозволяє виявити недосконалість подібного спрощеного трактування проблеми. Суспільна свідомість здатна не лише адекватно відображати діалектично суперечливу сутність нашого буття, вона покликана освоїти не тільки існуюче, а й сутнісне буття людини у світі і світу для людини.

Українська держава розпочала практичне реформування всіх підсистем суспільства, вирішуючи задачі, обумовлені потребами соціально-економічного розвитку. На жаль, процес реформування відбувається без наукової програми розвитку суспільства, без чіткого визначення цілей і засобів досягнення цілей соціальних перетворень.

Будь-яка соціальна практика потребує відповідного ідеологічного обґрунтування. Насамперед, необхідно побудувати ідеальну модель результату практичної діяльності. Основоположним принципом побудови такої ідеальної моделі, а отже, і головним принципом законотворчості в державі є національна ідея, яка, у свою чергу, сповна розкриває свій зміст у національно-державницькій ідеології. А в Конституції України прописано, що "жодна ідеологія не може визнаватися державою, як обов'язкова" [1, с. 5].

Вірогідний варіант національно-державницької ідеології як необхідного атрибута успішного функціонування й розвитку України базується на українській націо-

нальній ідеї, девіз якої можна сформулювати на основі відповідального підходу: "Ми відповідальні за свою свободу, єдність і соціальний прогрес". Слід підкреслити демократичність девізу української національної ідеї, який актуалізує відповідальність за долю нації кожного громадянина держави (незалежно від етнічного походження), а не лише владних структур, що притаманне посттоталітарній патерналістській свідомості багатьох людей.

В Україні проживають десятки етносів (націй і народностей), яким притаманні свої специфічні потреби та інтереси. Та й самі етнічні українці мають суттєві відмінності, пов'язані, насамперед, з історичним минулим: Західна Україна впродовж десятиліть була в складі Австро-Угорської імперії, Східна Україна - сотні років у складі Російської імперії, що не могло не призвести до певної модифікації ментальності українців. Але безсумнівною складовою ментальності всіх українців була і є потреба у вільному розвитку своїх сутнісних соціальних сил, а звідси й потреба створення суверенної національної держави як необхідного засобу (умови) вирішення проблеми соціального розвитку.

Здобуття свободи передбачає адекватну відповідальність усіх громадян, але особливо велику відповідальність за долю нації й держави несуть представники політичної еліти, які контролюють матеріальні й фінансові ресурси суспільства. Якщо проаналізувати якісний склад Верховної Ради України, то можна дійти висновку, що справжніх політиків-державників серед них не більше кількох десятків. Переважна більшість депутатів - люди, які прийшли до влади заради здійснення своїх бізнес-проектів, байдужі до інтересів людей і суспільства в цілому. Правий був Гегель, коли стверджував, що кожний народ має ту владу, на яку заслуговує: громадяни України добровільно делегували депутатам владні повноваження. Перед громадянським суспільством, що формується в Україні, постає важлива задача створення механізмів контролю за діяльністю політиків.

Недолуга економічна політика влади призвела до небезпечного для долі незалежної України процесу різкого розшарування суспільства на дуже багату меншість і дуже бідну більшість населення. Надмірно низька вартість робочої сили, що не відповідає сучасним економічним нормам, означає надексплуатацію людей праці, яка дозволяє великому капіталу отримувати надприбутки. У перспективі це загрожуватиме соціальною катастрофою, схожою на ту, що відбулася у 1917-1921 роках: Україна може знову зникнути з політичної карти світу як незалежна держава.

Українська національна ідея як інтегративний фактор буде сприяти формуванню й розвитку громадянського суспільства; вона об'єднає активних, свідомих і відповідальних представників усіх націй і народностей, що проживають в Україні, створивши єдину українську політичну націю [2, с. 453-455]. Соціальною основою громадянського суспільства є середній клас, який у розвинутих країнах складає більшість населення, що є гарантом дієвості закону й демократії. Середній клас, з одного боку, протистоїть намаганням великого бізнесу до здобуття надприбутків за рахунок народу, з іншого - протистоїть екстремістським угрупованням у їх спробах руйнування соціальної системи. З метою самозбереження держава повинна стримувати тенденції монополізації великого капіталу, обмежувати його вплив на суспільні процеси й усіляко підтримувати розвиток малого та середнього бізнесу як економічної основи громадянського суспільства.

№ 4 (111) травень-червень 2011 р.

З подальшим зростанням масштабності завдань реформування суспільства та зростанням вимог до його членів зростає й роль відповідальної поведінки й діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин. Усезростає значення соціальної відповідальності, виявлення її як загального фактора, що забезпечує цілісність соціальної системи, дозволяє сформулювати **закон зростання соціальної відповідальності**. Змістом закону є перехід історичної необхідності в потребу для кожного суб'єкта соціальних відносин вільно обирати оптимальний варіант поведінки й діяльності в інтересах прогресивного розвитку суспільства.

Закон виявляє себе у двох взаємопов'язаних формах: у формі вдосконалення об'єктивних відповідальних зв'язків, що пронизують усі структурні компоненти (підсистеми) суспільства, створення й регулювання яких - головна задача соціального управління; у формі переходу соціальної відповідальності із зовнішнього детермінанта поведінки й діяльності у внутрішній спонукальний компонент психологічної структури особистості, перетворення соціальної відповідальності в потребу кожного члена суспільства.

В Україні зростання соціальної відповідальності виявляє себе як соціологічна закономірність, як наростає розгортання закону, тому що відповідальні зв'язки мають стихійний, обмежений характер, що не дозволяє свідомо вдосконалювати систему відповідальності за інтересами прогресивного розвитку суспільства й кожної людини, тобто закон ще не розгортається в соціальній практиці всією повнотою своєї сутності. Особливо обмежений характер має сфера виявлення другої форми закону: панівні відповідальні зв'язки не сприяють українським народом як справедливий соціальний вимоги, створені в його інтересах, тому не стають внутрішньоособистісними феноменами поведінки й діяльності на основі перетворення відповідальності на потребу особистості. Процес зростання соціальної відповідальності дає можливість усвідомити глибокий гуманістичний зміст людської історії, який починає виявлятися в сучасних високорозвинутих державах, де існує принципово інша соціальна якість людського життя порівняно з українськими реаліями.

Висновки

1. Вірогідний варіант національно-державницької ідеології як необхідного атрибуту успішного функціонування й розвитку України базується на українській національній ідеї, девіз якої можна сформулювати на основі відповідального підходу: "Ми відповідальні за свою свободу, єдність і соціальний прогрес". Слід підкреслити демократичність девізу української національної ідеї, який актуалізує відповідальність за долю нації кожного громадянина держави (незалежно від етнічного походження), а не лише владних структур, що притаманне посттоталітарній патерналістській свідомості багатьох людей.

2. Усезростає значення соціальної відповідальності, виявлення її як загального фактора, що забезпечує цілісність соціальної системи, дозволяє сформулювати закон зростання соціальної відповідальності. Змістом закону є перехід історичної необхідності в потребу для кожного суб'єкта соціальних відносин вільно обирати оптимальний варіант поведінки й діяльності в інтересах прогресивного розвитку суспільства.

Закон виявляє себе у двох взаємопов'язаних формах: у формі вдосконалення об'єктивних відповідальних зв'язків, що пронизують усі структурні компоненти (підсистеми) суспільства, створення й регулювання

яких - головна задача соціального управління; у формі переходу соціальної відповідальності із зовнішнього детермінанта поведінки й діяльності у внутрішній спонукальний компонент психологічної структури особистості, перетворення соціальної відповідальності в потребу кожного члена суспільства.

3. Стратегічна задача прискорення соціально-економічного розвитку українського суспільства зумовлює необхідність реформування всієї сукупності суспільних відносин. А якщо суб'єктом суспільних відносин є особистість, то процес охоплення кожного члена суспільства в усіх підсистемах новими, відповідними потребам соціального прогресу, відповідальними зв'язками, процес перетворення цих зв'язків відповідальності у всезагальність, тотальність буття людей являє собою тим самим процес реформування суспільних відносин. Із розуміння структури як сукупності сталих зв'язків об'єкта, які забезпечують цілісність і тотожність самому собі, випливає, що перетворення в соціальну практику нової

системи відповідальності є засобом (умовою) реформування суспільства з метою досягнення якісно нового рівня життя всіх громадян України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. - Харьков : Парус, 2005. - 64 с.
2. Головатий М. Ф. Соціологія політики / М. Ф. Головатий. - К. : МАУП, 2003. - 504 с.
3. Голоवेशко Л. М. Традиції, звичаї та побут українських козаків. XV-XXI / Л. М. Голоवेशко. - Маріуполь, 2009. - 168 с.
4. Кононенко П. П. Національна ідея, нація, націоналізм : [монографія] / П. П. Кононенко. - К. : МАУП, Міленіум, 2006. - 358 с.
5. Плахотный А. Ф. Проблема социальной ответственности / А. Ф. Плахотный. - Харьков : Вища шк., Изд-во при Харьк. ун-те, 1981. - 192 с.
6. Шибко О. І. Соціальні принципи, закони і норми як система соціальної відповідальності / О. І. Шибко // Схід. - 2009. - № 4 (95). - С. 117-121.

O. Shybko

ESSENCE OF THE UKRAINIAN NATIONAL IDEA

In the article the civilisation history is researched as history of development of forms of social responsibility. On the basis of a responsible approach the motto of the Ukrainian national idea is offered: "We are responsible for the freedom, unity and social progress".

Key words: freedom, social responsibility, a social principle, the Ukrainian national idea.

© О. Шибко

Надійшла до редакції 19.05.2011

УДК 32.327

ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ В ЗАХІДНОМУ СВІТІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ)

ГАННА ЛАВРИНЕНКО,

Донецький національний університет

У статті проаналізовано міжнародний імідж України, етапи, способи та засоби його формування, сприйняття його міжнародною спільнотою, зокрема Польщею, обґрунтовано заходи з його вдосконалення. Показано, що результати дослідження формування іміджу України в Польщі можуть бути основою теорії створення позитивного іміджу української держави та дозволяють реалізувати науковий підхід до вирішення практичних завдань зміцнення репутації країни, поліпшення її іміджу на міжнародній арені.

Ключові слова: імідж держави, євроінтеграція, стереотип, маніпуляція, PR-кампанія.

Постановка проблеми визначається назрілою потребою: осмислення причин зміни сприйняття українською й міжнародною громадськістю іміджу України в бік погіршення; теоретичного обґрунтування необхідності цілеспрямованого позитивного впливу на процес формування міжнародного іміджу держави; розробки шляхів і механізмів формування позитивного міжнародного іміджу України; здійснення теоретично обґру-

тованих практичних заходів з метою формування позитивного міжнародного іміджу сучасної України як необхідної умови інтеграції нашої країни у світове співтовариство як його повноправного члена.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У другій половині XX століття категорія "імідж", яка відбиває специфічний феномен духовного життя суспільства, береться на озброєння політологією. Най-

№ 4 (111) травень-червень 2011 р.